

FORSKNING I PÆDAGOGERS
PROFESSION OG UDDANNELSE

Redaktionelt

Pædagogik og Familie

<https://tidsskrift.dk/FPPU>

FPPU | vol. 2 | no. 2 | 2018

issn 2446-2810

Dette temanummer sætter fokus på familien som en samfundsmæssig institution, der er af betydning for pædagogisk arbejde. Temanummerets forfattere belyser de kulturelle normer og værdier, som familien bliver tillagt, og det diskuteres hvilken historisk og aktuel status, som (kerne)familien har i pædagogiske institutioner og praksisser.

Pædagogprofessionen, familien og institutioner udvikler sig i relation til hinanden. Familien er på den ene side omgivet af politiske og samfundsmæssige interesser og idealer, der er med til at skabe værdier og forestillinger i pædagogiske institutioner og praksisser om, hvad der er til barnets bedste. Det kommer for eksempel til udtryk i Børne- og Socialministerens seneste opdragelsesdebat og i den nye styrkede pædagogisk læreplan (0-6 år), hvor der formuleres idealer for pædagogs og forældres samarbejde. På den anden side er de mange forskellige former for familier i dag med til fortsat at skabe forandringer i pædagogiske institutioner og praksisser. Forestillinger om hvad der er en god familie, og hvad der er de ideelle forældre og opvækstvilkår afspejler kulturelle normer og værdier, og de normer og værdier bliver samtidig løbende udfordret af de, der hver dag lever et familieliv (Gullestad 1994).

Et markant træk ved vores tid og samfund er, at familien ikke alene betragtes som et gode for de generationer, der vokser op, men også som en potentiel risiko for dem og for de enkelte medlemmers trivsel og sikkerhed. Hvor pædagogisk praksis tidligere skulle bidrage til at forebygge risici for børn, forventes pædagoger og forældre ikke kun at forebygge risici, men også at foregribe at de overhovedet opstår (Harrits & Møller 2016). Der er eksempelvis i regeringens aftale om Stærke Dagtilbud (2017) lagt op til, at pædagoger skal styrke samarbejdet med sundhedsplejen om familiernes overgang fra barsel i hjemmene til deres start i daginstitution, særligt i forhold til familier i udsatte positioner. Hvad der ses som familiens privatsfære, og hvad der ses som opgaver for offentlige institutioner varierer gennem tiden. De tidligere grænser, der har været draget mellem, hvad der ses som offentlig, og hvad der opfattes som privat ser ud til at flytte sig – både i relationen til de familier, som kategoriseres som udsatte, men også i forhold til de familier, som ikke bliver det. Det får betydning for pædagogs praksis, idet pædagoger – på linje med andre velfærdsprofessionelle – ofte forventes at indtage en position som eksperter i familieliv. Pædagoger forventes ikke kun at vejlede forældre om fx børns læring i de pædagogiske institutioner, men også at støtte familien i at gøre hjemmet til et udviklende og lærende miljø. Institutionerne udgør således stadig en arena, hvor forældre opdrages, og det er således ikke kun børnene, der bliver opdraget.

I politikker og retningslinjer forventes pædagoger ofte at forholde sig til familier fx ud fra kategorier om, de er 'højt uddannet', 'lavt uddannet', 'enlig forsøger', 'skilt' etc. (Schmidt 2017). De kategorier, der spørger til familier på særlige måder, giver samtidig ikke kun en karakteristik af familier. Det er kategorier som også bliver medskabende af de pædagogiske tilbud, indsatser og praksisser, der skabes for familier, og som også afspejler hvilke former for viden, kunnen og levevis, som

der anerkendes i vores samfund. I praksis møder pædagoger imidlertid mange forskellige familier, som de skal forholde sig til, og som ofte kalder på at forholde sig mere mangearteret til familierne end de ensartede karakteristikker. Pædagoger og forældre skal hver dag håndtere en mangfoldig social virkelighed. De idealer der er sat for, hvad der er en ideel familie matcher ikke alle forældre, uden at det nødvendigvis gør dem til dårlige forældre.

Artikelbidragene er fra forskning indenfor daginstitutionsområdet, men de tematiserer kulturelle værdier og normer for familien og deres betydning for pædagogiske institutioner og praksisser i bredere forstand.

I artiklen: "Diskussionen om opdragelse – om ansvar, autoritet og balancer" analyserer Eva Gulløv den aktuelle 'opdragsdebat'. Gulløv belyser med afsæt i figurationssociologi, hvordan debatten om opdragelse kan forstås ud fra historiske ændringer i synet på børn og opvækst, og hvordan den aktuelle debat afføder en skarp kritik af en barnesensitiv opdragsform. Kritikken forstås som noget der opstår, fordi idealet om en barnesensitiv opdragsform ikke harmonerer specielt godt med praktiske vilkår i daginstitutioner og skoler, og det giver anledning til en debat om, hvilken rolle og ansvar forældre har, og hvad der er de rette opdragsværdier.

Anja Marschall og Sine Grumløse skriver i artiklen: "Forestillingen om den gode familie – en aktuell pædagogisk udfordring?" Om, hvordan der på trods af en nutidig diversitet i familiers sammensætning stadig er én kulturhistorisk og normativ forståelse af kernefamilien, som gøres gældende. Forfatterne kombinerer en diskursanalytisk forståelsesramme med kritisk psykologisk praksisforskning og analyserer nutidige forestillinger om den gode familie og problematiserer de rammer for pædagogers samarbejde med forældre såvel som forældrene selv dette sætter.

Karen Ida Dannesboe, Dil Bach og Bjørk Kjær belyser i deres artikel: "Pædagogen som familievejleder", hvordan pædagogen i daginstitutioner positioneres som eksperter i forældreskab, der yder råd og vejledning til forældre. Pædagogernes vejledning til forældre drejer sig dels om hvordan de "støtter op om" pædagogers daglige arbejde med børn, og dels hvordan de kan samarbejde på rigtige måder med daginstitutionen og stimulerer barnets udvikling i hjemmet. Begreberne defamiliarisering og refamiliarisering bringes i spil. Herigennem diskuteres de modsætninger der opstår for forældre, når deres børn i en stor del af deres barndom opholder sig i institutioner udenfor familien, samtidig med at de som forældre stadig bliver betragtet som hovedansvarlige for kvaliteten af barndommen.

Kathrin Houmøller sætter ud fra etnografisk feltarbejde fokus på, hvordan pædagogerne i en børnehave der er beliggende i et socialt udsat boligområde skaber sanselig viden om og forstår familien. Det sker i artiklen: "Mavefornemmelser og dårlige lugte. Pædagogers sansninger af familien i et socialt udsat boligområde." Houmøller belyser og diskuterer, hvordan sansning optræder i den pædagogiske praksis. Hun argumenterer for, der er brug for en opmærksomhed på *hvordan* der vides i det pædagogiske arbejde og ikke kun, *hvad* der vides om børn og deres

familier. Sansninger ser hun som afgørende for hvordan pædagoger ved noget, og det sanselige anskues som politisk og kulturelt.

Artikel udenfor tema

Finn Wiedemann artikel giver i artiklen: "Kollektiv ledelse – er det ikke noget med hønsestrikk?" en indsigt i ledelsesformen kollektiv ledelse indenfor daginstitutionsområdet, som et interessant forsøg på at fastholde autonomi og forskellighed. Ud fra kvalitative interviews med pædagoger fra tre forskellige daginstitutioner belyser Wiedemann, hvordan der er variationer i organisering af den kollektiv ledelsesform og heriblandt samarbejdet med forældre, og de forskellige selvforståelser ledelsesformen er omgivet af. Artiklen giver mulighed for at se kollektiv ledelse som andet end et "historisk levn" og som noget der udgør et muligt alternativ til andre ledelsesformer med stadig flere centrale og standardiserede løsninger og modeller for praksis.

Redaktionen

Referencer

- Gullestad, M. (1994). *Familieforskning mellem positivisme og fortolkning*. I Nordisk socialt arbeid nr. 4.
- Harrits, G.S. & Møller, M.Ø. (2016). *Forebyggelse og bekymring i professionel praksis*. København: Hans Reitzel Forlag.
- Lee, E. (2014). Experts and parenting culture. In Lee, E; Bristow, J.; Faircloth, C. & Macvarish, J. *Parenting culture studies* (pp. 51-75). New York: Palgrave MacMillan.
- Schmidt, L.S.K. (2017). *Pædagogers samfundsmæssige roller i forældresamarbejde*. Professionshøjskolen Absalon, Center for Pædagogik.